

Porezni klin za dohodak od rada u Hrvatskoj i Europskoj uniji

Urban, Ivica

Source / Izvornik: **Odabrani prijevodi, 2016, 7, 1 - 11**

Journal article, Published version

Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

<https://doi.org/10.3326/op.37>

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:242:018706>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International/Imenovanje-Nekomercijalno-Bez prerada 4.0 međunarodna](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-21**

Repository / Repozitorij:

[Institute of Public Finance Repository](#)

Institut za
javne financije

Smičiklasova 21 | Zagreb
www.ijf.hr | ured@ijf.hr
T: 01/4886-444 | F: 01/4819-365

ODABRANI PRIJEVODI

BR. 37
2016.

ISSN 1847-7445

citirati: Urban, I., 2016. Tax wedge on labour income in Croatia and the European Union, *Preface to the special issue of Financial Theory and Practice. Financial Theory and Practice*, 40 (2), str. 157-168. Dostupno na: <<http://www.fintp.hr/upload/files/ftp/2016/2/urban.pdf>>.

Svi *Odabrani prijevodi* dostupni su na:
<http://www.ijf.hr/hr/publikacije/casopisi/12/odabrani-prijevodi/111/>

POREZNI KLIN ZA DOHODAK OD RADA U HRVATSKOJ I EUROPSKOJ UNIJI

*PREDGOVOR POSEBNOM SVESKU ČASOPISA
FINANCIAL THEORY AND PRACTICE*

DR. SC. IVICA URBAN*

PRETHODNO PRIOPĆENJE**

JEL: H21, H24, J38

DOI: 10.3326/op.37

SAŽETAK

Ovaj članak je predgovor posebnom izdanju časopisa Financial Theory and Practice, posvećenom usporedbi poreznog klina na dohodak od rada u Hrvatskoj i drugim zemljama EU-a. Članci u tom izdanju su nastali na temelju studentskog istraživačkog projekta poduzetog 2015. U ovom predgovoru opisuje se motivacija istraživačkog projekta, objašnjavaju se najvažnija metodološka pitanja te pruža pregled literature o mjerenju poreznog klina u Hrvatskoj.

Ključne riječi: porezno opterećenje, porez na dohodak, doprinosi za socijalno osiguranje, mikrosimulacije, naknade za obitelj, Hrvatska, EU

* Ovaj je rad sufinancirala Hrvatska zaklada za znanost projektom UIP-2014-09-4096. Autor zahvaljuje anonimnim recenzentima na korisnim komentarima i prijedlozima.

** Primljeno: 14. ožujka 2016.
Prihvaćeno: 29. travnja 2016.

Ivica URBAN
Institut za javne financije, Smičiklasova 21, 10000 Zagreb
e-mail: ivica.urban@ijf.hr

1. Uvod

Ovaj svezak časopisa *Financial Theory and Practice* (FTP) predstavlja skup radova o poreznom opterećenju dohotka od rada koji su proistekli iz studentskog istraživačkog projekta. Naime, tijekom 2015. četiri studenta Matematičkog odsjeka Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu sudjelovala su u istraživačkom projektu s glavnim ciljem usporedbe poreznog opterećenja dohotka od rada, za različite hipotetske jedinice, u Hrvatskoj i drugim zemljama EU-a. Prethodne studije koje se bave pokazateljima poreznog opterećenja za Hrvatsku uglavnom su se koncentrirale na porezni klin "prosječnog radnika samca" i uspoređivale ga s poreznim klinom u zemljama OECD-a. Ta istraživanja višekratno su potvrđivala zaključak da Hrvatska pripada skupini zemalja s umjerenim poreznim klinom.¹

U tom smislu, glavno istraživačko pitanje u okviru studentskog istraživačkog projekta bilo je provjeriti vrijedi li zaključak o umjerenom visokom poreznom opterećenju rada i za ostale hipotetske jedinice, kao što su samci s različitim razinama bruto plaće, te samci i parovi s djecom. Kako bi se odgovorilo na to pitanje, studenti su dobili sljedeće zadatke: (a) analizirati sustave oporezivanja dohotka od rada u Hrvatskoj i u četiri odabrane zemlje EU-a, (b) izraditi mikrosimulacijski model za hipotetske jedinice, kojim se izračunavaju iznosi poreza na dohodak, doprinosa za socijalno osiguranje, ostalih poreza na dohodak od rada te novčanih naknada za obitelj, u odabranim zemljama, (c) izračunati *pokazatelje poreznog opterećenja*, kao što su neto prosječni porezni klin i neto prosječna porezna stopa, sukladno *Taxing Wages* metodologiji (OECD, 2014.), i (d) usporediti vrijednosti tih pokazatelja među odabranim zemljama.

Sve studentske radove stručno su mentorirali Katarina Ott (glavna urednica FTP-a) i Ivica Urban (gost urednik ovog izdanja), koji na Matematičkog odsjeku PMF-a drže nastavu iz kolegija Ekonomika javnog sektora. Nakon izrade plana istraživanja, studenti su napisali diplomske radove koje su uspješno obranili u ljeto 2015. Zadovoljni kvalitetom radova i svjesni aktualnosti i važnosti teme, krajem 2015. mentori su odlučili pripremiti ove radove za pokušaj objavljivanja u posebnom izdanju FTP-a. Kako se diplomski radovi strukturom i sadržajem bitno razlikuju od radova koji se objavljuju u časopisima, autori su radove prekrojili u skladu sa zahtjevima znanstvenih časopisa. U tom procesu neki dijelovi su skraćeni i isključeni, a neki su dodani. Tako uređeni radovi bili su podvrgnuti istim strogim kriterijima koji vrijede za redovno podnesene radove, pa su prošli kroz standardni recenzentski postupak (slijepa recenzija/dva recenzenta). Radovi su tijekom recenzentskog postupka značajno poboljšani, a njihove konačne verzije predstavljene su u ovom broju časopisa.

Sukladno spomenutom glavnom cilju istraživanja, svaki od radova analizira Hrvatsku i još četiri EU zemlje, koje se razlikuju u svakom radu. Dakle, analiza sveukupno pokriva 17 zemalja. Radovi su organizirani na sličan način. Nakon uvodnog i metodološkog dijela, u trećem dijelu prikazane su detaljne informacije o relevantnim fiskalnim instrumentima svake od odabranih zemalja – doprinosima za socijalno osiguranje, porezu na dohodak, porezima na platnu listu, novčanim naknadama za obitelj, itd. Ove informacije proizlaze iz OECD-ove publikacije *Taxing Wages* (OECD,

¹ "Prosječni radnik samac" je skraćeni naziv za najčešće analiziranu hipotetsku jedinicu – samca bez djece čija je bruto plaća jednaka prosječnoj bruto plaći u zemlji prebivališta. "Porezni klin" označava omjer ukupnih poreza na dohodak od rada i ukupnog troška rada. Vidjeti treći dio za precizne definicije pojmova koji se koriste u OECD-u (2014.) i u ovom svesku časopisa.

2014.) te iz EUROMOD-ovog izdanja Country Reports.² Nakon tih opisa oporezivanja dohotka od rada, slijedi prikaz vrijednosti pokazatelja poreznog opterećenja (neto prosječni porezni klin i neto prosječna porezna stopa), koje se uspoređuju u dvije dimenzije: prvo, za različite hipotetske jedinice unutar svake zemlje, i drugo, među svim odabranim zemljama za pojedine hipotetske jedinice. Izračuni ovih pokazatelja napravljeni su sukladno metodologiji sadržanoj u OECD-u (2014.), u kojoj se podaci odnose na 2013. Stoga se i pokazatelji poreznog opterećenja za Hrvatsku odnose na porezni sustav iz 2013., i ne obaziru se na promjene koje su nastupile u narednim godinama.

Ovaj Predgovor služi kao uvertira u rezultate koji su predstavljeni u radovima. Sadrži pregled nekoliko nedavnih istraživanja koja uspoređuju porezni klin u Hrvatskoj s ostalim zemljama (drugi dio). Nakon toga objašnjava se kako je odabran uzorak promatranih zemalja te se govori o metodološkim pitanjima vezanima za izračun pokazatelja poreznog opterećenja (treći dio). Posebna pozornost pridaje se pokazateljima opterećenja izračunatim za “obvezna davanja”, koja osim poreznih uključuju i neporezna obvezna davanja (četvrti dio).

2. ISTRAŽIVANJA POREZNOG KLINA: HRVATSKA

Porezni klin je gotovo neprekidno predmet zanimanja kako akademskih istraživača, tako i donositelja ekonomsko-političkih odluka u Hrvatskoj, naročito u kontekstu konkuretnosti i strategije privlačenja investicija. U ovom dijelu ukratko se govori o najvažnijim istraživanjima koja su mjerila porezni klin u Hrvatskoj. Cilj je upoznati čitatelja s osnovnim i najzanimljivijim spoznajama.

Blažić (2006.) izračunava porezni klin i njegove sastavnice za “prosječnog radnika samca” u Hrvatskoj 2005., te uspoređuje rezultate sa zemljama OECD-a. S poreznim klinom od 39,1%, Hrvatska se nalazila otprilike na sredini ljestvice zemalja OECD-a. Autorica zaključuje kako porez na dohodak s prirezom ima relativno malen doprinos ukupnom poreznom klinu u Hrvatskoj. S druge strane, doprinosi zaposlenika su među najvišima u promatranim zemljama. Hrvatska dijeli zajedničku osobinu s drugim europskim bivšim socijalističkim zemljama, koje imaju relativno nizak udio poreza na dohodak u poreznom klinu, ali visok udio doprinosa za socijalno osiguranje.

Šeparović (2009.) izračunava porezni klin u Hrvatskoj 2007. za tri samca, koji zarađuju 67, 100 i 167% prosječne bruto plaće te uspoređuje rezultate sa zemljama OECD-a. Korištenjem klusterske i diskriminantne analize, autorica istražuje odnos između razine poreznog klina i stope nezaposlenosti. Potvrđuje rezultate prethodnih istraživanja (naprimjer, Dolenc i Vodopivec, 2005.), kako je veći porezni klin povezan s višim stopama nezaposlenosti. Hrvatska je svrstana u skupinu zemalja s visokim poreznim klinom i visokom stopom nezaposlenosti.

Urban (2009.) izračunava porezni klin za široki raspon bruto razine plaća za samca bez djece u Hrvatskoj 2008. Također izračunava granični porezni klin te otkriva da čak i pri umjereno visokoj bruto plaći (oko 3 prosječne plaće), granični porezni klin doseže 60%, a raste preko 65% na intervalu visokih bruto plaća.

² EUROMOD-ovi Country Reports korišteni u ovom izdanju su dostupni na: <https://www.euromod.ac.uk/using-euromod/country-reports/f3-g2>.

Istraživanje koje su provele Grdović Gnip i Tomić (2010.) je najopsežnije u ovoj skupini. Njihova metodologija je slična kao u Šeparović (2009.), ali autorice analiziraju još nekoliko značajki. Osim stope nezaposlenosti i poreznog klina, u model su također uključene varijable stope zaposlenosti i EPL indeks rigidnosti tržišta rada. Hrvatska spada u klustersku skupinu zemalja s visokim poreznim klinom, niskom stopom zaposlenosti, visokom stopom nezaposlenosti i visokom rigidnosti tržišta rada. Međutim, analiza je otkrila neke neočekivane rezultate, naime, da neke zemlje postižu visoke stope zaposlenosti unatoč visokom poreznom klinu (npr. skandinavske zemlje, Njemačka, Austrija, Latvija).

Blažić i Trošelj (2012.) izvještavaju o problemu u primjeni *Taxing Wages* metodologije u mjerenju pokazatelja poreznog opterećenja u Hrvatskoj. Kako bi se objasnio spomenuti problem, potrebno je reći nekoliko riječi o *Taxing Wages* metodologiji te o doprinosima za mirovinsko osiguranje u Hrvatskoj.

Prema OECD-u (2014.), pokazatelji poreznog opterećenja isključuju "neporezna obvezna davanja", koja se obično odnose na doprinose za socijalno osiguranje izvan sektora opće države. Naime, *porezno* opterećenje obuhvaća samo plaćanja različitim razinama državne vlasti te ne uključuju stavke koje se plaćaju nedržavnim subjektima, kao što su privatni osiguravajući fondovi. Prije nekoliko godina OECD je počeo objavljivati *pokazatelje obveznog opterećenja*, pri čemu "obvezno" znači da su u opterećenje uključena i porezna i neporezna obvezna davanja. Ova alternativna metoda svjedoči da sva obvezna davanja – bilo da su namijenjena državnim ili nedržavnim tijelima – čine opterećenje za zaposlenika i poslodavca.³ Ipak, u svojoj osnovnoj publikaciji, *Taxing Wages*, OECD i dalje prikazuje *pokazatelje poreznog opterećenja*.

Nakon velike reforme 2002., u hrvatsko mirovinsko osiguranje uvedena su dva obvezna stupa: prvi stup (međugeneracijske solidarnosti), koji se nalazi unutar opće države, i drugi stup (individualne kapitalizirane štednje), koji se odnosi na privatne mirovinske fondove. Kako objašnjavaju Urban i Bezeredi (2015.): "Stvorene su dvije paralelne sheme doprinosa: (a) shema A, u kojoj osobe sudjeluju samo u prvom stupu, i (b) shema B, u kojoj osobe sudjeluju u oba stupa. Osobe koji su u siječnju 2002. bile u dobi iznad 50 (ispod 40) godina automatski su uključene u shemu A (B), dok su osobe u dobi između 40 i 50 mogle birati hoće li postati članovi sheme A ili B. Osobe u shemi A plaćaju doprinos u prvi stup [PCA]. Sukladno tome, osobe u shemi A primaju mirovinu samo iz prvog stupa. Osobe u shemi B plaćaju doprinos u prvi stup [PCB1] i u drugi stup [PCB2]."

Stope za PCA, PCB1 i PCB2 iznose redom 20%, 15% i 5% bruto plaće.⁴ Dakle, ukupna stopa doprinosa za mirovinsko osiguranje je jednaka za osobe u shemama A i B, i iznosi 20%. U smislu metodologije OECD-a, PCA i PCB1 su porezna plaćanja pa moraju biti uključeni u izračun pokazatelja poreznog opterećenja. S druge strane, PCB2 predstavlja neporezno obvezno plaćanje. On stoga ulazi u pokazatelje obveznog opterećenja, ali ne i u pokazatelje poreznog opterećenja.

Dakle, za Hrvatsku se mogu izračunati dva skupa pokazatelja poreznog opterećenja: za osobe u shemi A i za osobe u shemi B. Pri tome će za potonju skupinu pokazatelji biti znatno niži. Blažić i Trošelj (2012.) ističu kako su sva dotadašnja mjerenja pokazatelja poreznog opterećenja za

³ Pokazatelji poreznog opterećenja dostupni su u OECD (2016c). Pokazatelji obveznog opterećenja dostupni su u OECD (2016b; stavka "B4. Non-tax compulsory payments").

⁴ Sve doprinose za mirovinsko osiguranje plaća poslodavac. Doprinosi poslodavca uključuju doprinos za zdravstveno osiguranje, doprinos za zaštitu zdravlja na radu i doprinos za zapošljavanje, čije su stope u 2013. iznosile 13, 0,5 i 1,7%.

Hrvatsku pretpostavljala da ukupna stopa doprinosa za mirovinsko osiguranje iznosi 20%. To implicira dvije pretpostavke: (a) istraživači su u obzir uzimali samo osobe u shemi A; ili (b) istraživači su uzimali u obzir osobe u shemi B, ali su pogrešno uključivali PCB2 u porezna davanja; međutim, u svojim radovima ne iskazuju eksplicitno koje su pretpostavke doista odabrane.

Kojoj skupini – A ili B – bi trebao pripadati hipotetski porezni obveznik? Blažić i Trošelj (2012.) tvrde da bi to trebala biti skupina B. Naime, metodologija OECD-a implicira da se u izračunima trebaju promatrati *mlađe punoljetne osobe*. Primjerice, samci bez djece, koji spadaju među glavne hipotetske porezne obveznike, više su zastupljeni među mlađom populacijom. Nadalje, za djecu se u modelu OECD-a pretpostavlja da imaju manje od 12 godina, što ukazuje da su roditelji osobe mlađe dobi. Blažić i Trošelj (2012.) izračunavaju za Hrvatsku 2010. nekoliko pokazatelja poreznog opterećenje i pokazatelja obveznog opterećenja te uspoređuju rezultate za Hrvatsku sa zemljama OECD-a. Analiziraju prosječnog radnika samca u shemi B. Budući da je stopa za PCB2 relativno visoka, može se uočiti kako su razlike u rangovima zemalja značajne ako se uspoređuju rezultati za pokazatelje poreznog opterećenja i pokazatelje obveznog opterećenja.

Čok i sur. (2013.) analiziraju porezni klin u zemljama tzv. Alpsko-Jadranske regije: Austriji, Hrvatskoj, Mađarskoj, Italiji i Sloveniji. Promatraju šest samaca bez djece. Prvi je "prosječni radnik samac". Preostalih pet, zarađuju godišnje bruto plaće od 10, 20, 30, 50 i 100 tisuća eura. Može se uočiti kako Čok i sur. (2013.) kombiniraju dva različita pristupa u određivanju bruto plaća hipotetskih jedinica, koji se mogu nazvati "relativni" i "apsolutni". "Relativni" pristup uzima u obzir prosječnu bruto plaću u svakoj zemlji. Taj pristup se inače koristi za definiranje prosječnog radnika samca (i raznih drugih hipotetskih jedinica u *Taxing Wages*; vidjeti tablicu 2). S druge strane, "apsolutni" pristup koristi jednake novčane iznose bruto plaće u svakoj zemlji; ovo je slučaj za jedinice 2 do 6 u Čok i sur. (2013.).

Čok i sur. (2013.) pokazuju da se rangiranje zemalja može značajno promijeniti ovisno o izboru referentnih bruto plaća u izračunu poreznog klina. Kada se uzme "relativni" pristup, zemlje s nižom prosječnom bruto plaćom u uzorku (Hrvatska, Mađarska i Slovenija) imaju niži porezni klin od zemalja s višom prosječnom bruto plaćom (Italija i Austrija). Međutim, kada se porezno opterećenje uspoređuje prema "apsolutnom" pristupu, rezultat je obrnut – Italija i Austrija imaju niži porezni klin pri svakoj razini bruto plaće nego Hrvatska, Mađarska i Slovenija.⁵

Deskar-Škrbić i Šimović (2014.) analiziraju nedavna zbivanja u hrvatskom poreznom sustavu. Zaključuju kako u usporedbi sa zemljama sličnog BDP-a po stanovniku, Hrvatska ima pretjerano ukupno porezno opterećenje. Svjesna relativno visokog poreznog opterećenja na dohodak od rada, državna vlast je smanjila stopu doprinosa za zdravstveno osiguranje s 15 na 13% (u svibnju 2012.). Međutim, zbog značajnog posljedičnog pada prihoda i rasta deficita, stopa je samo 23 mjeseca kasnije vraćena na prvotnu razinu. Autori također razmatraju promjene u sustavu poreza na dohodak (u ožujku 2012.), zaključujući kako je upitan njihov učinak. Isto se može reći i za česte promjene u zakonu o doprinosima. Deskar-Škrbić i Šimović (2014.) također uspoređuju porezni klin za prosječnog radnika samca u Hrvatskoj i EU zemljama, pokazujući da je hrvatski porezni klin relativno visok.⁶ Nadalje, izračunat je porezni klin u Hrvatskoj za veliki raspon bruto plaća i različita

⁵ Za Hrvatsku, Čok i sur. (2013.) pretpostavljaju da hipotetske jedinice spadaju u "grupu A", odnosno da plaćaju PCA.

⁶ Deskar-Škrbić i Šimović (2014.) su svjesni prijedloga navedenih u Blažić i Trošelj (2012.). Efektivno gledajući, za Hrvatsku analiziraju radnika iz "skupine A" (koji plaća PCA).

vremenska razdoblja, od 2011. do 2015. U zaključku autori navode da porezna politika u Hrvatskoj pati od čestih promjena, nedostatka koordinacije između različitih tijela državne uprave, te neadekvatnosti mjera.⁷

3. UZORAK ZEMALJA I METODOLOGIJA

3.1. ODABRANE ZEMLJE

Kao što je navedeno u prvom dijelu, uzorak svakog autora uključuje Hrvatsku te četiri druge zemlje EU-a, što čini ukupno pet zemalja po radu. Dakle, uzorak u sva četiri rada sveukupno sadrži 17 zemalja. Kako je ranije spomenuto, *Taxing Wages* je glavna publikacija iz koje su preuzeti pokazatelji poreznog opterećenja. S obzirom da je izdaje OECD, ona pokriva samo zemlje OECD-a. S obzirom da se istraživanje bavi EU zemljama, bilo je potrebno odabrati između EU zemalja koje su ujedno i članice OECD-a. Stoga u odabir nisu ušle Bugarska, Cipar, Latvija, Litva, Malta i Rumunjska, jer nisu u OECD-u. Danska, Finska, Luksemburg, Švedska i Velika Britanija su članice EU-a i OECD-a koje se nisu našle u uzorku.

Zemlje su odabrane prema labavom kriteriju zemljopisne blizine Hrvatskoj, a njihov popis je prikazan u tablici 1.⁸

TABLICA 1.

Zemlje uključene u uzorak

	Uključene
Beketić	(Hrvatska), Češka, Francuska, Portugal, Slovenija
Cundić	(Hrvatska), Irska, Italija, Nizozemska, Španjolska
Gabrilo	(Hrvatska), Belgija, Estonija, Njemačka, Slovačka
Onorato	(Hrvatska), Austrija, Grčka, Mađarska, Poljska
	Nisu uključene
članice OECD-a	Danska, Finska, Luksemburg, Švedska, Ujedinjeno Kraljevstvo
nisu članice OECD-a	Bugarska, Cipar, Latvija, Litva, Malta, Rumunjska

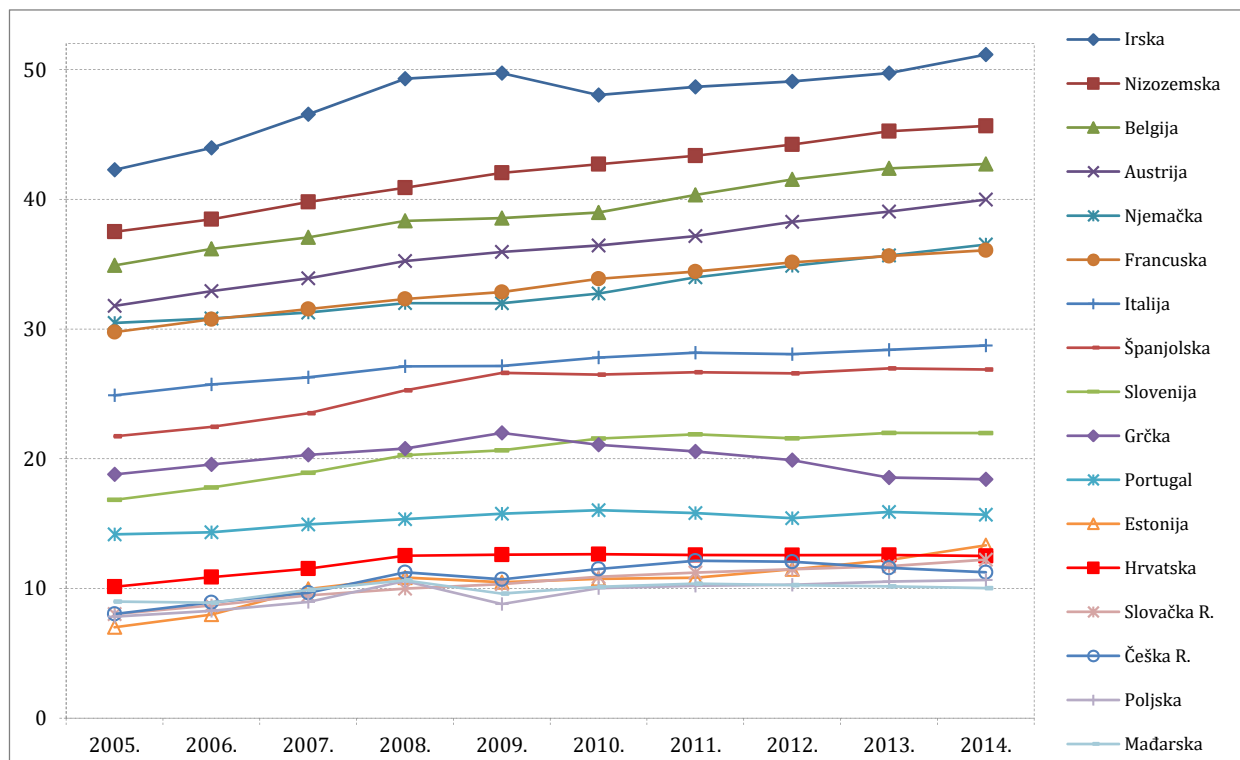
Očigledno je da se odabrane zemlje značajno razlikuju po stupnju gospodarskog razvoja. To se može potvrditi usporedbom godišnjih prosječnih bruto plaća od 2005. do 2014. za zemlje iz uzorka (grafikon 1). Zemlje se mogu podijeliti u tri skupine: s visokom, srednje visokom i niskom prosječnom plaćom. Skupina s visokom prosječnom plaćom sastoji se od starih država članica EU-a: Irske, Nizozemske, Belgije, Austrije, Njemačke i Francuske. Skupina sa srednje visokom prosječnom plaćom zahvaća ekonomski "manje uspješne" stare članice EU-a: Italiju, Španjolsku, Grčku i Portugal, a dodatno uključuje Sloveniju. Skupina s niskom prosječnom bruto plaćom sadrži "nove" članice EU-a: Estoniju, Hrvatsku, Slovačku, Češku, Poljsku i Mađarsku. Sve tri skupine pokazuju porast bruto plaće u razdoblju od 2005. do 2014., i to redom za 22, 16 i 40%. Radi raznolikosti, poduzorak svakog autora uključuje barem jednu zemlju s visokom prosječnom plaćom (tablica 1).

⁷ Također vidjeti Šimović i Deskar-Škrbić (2015.) za detaljnu analizu poreznog klina u Hrvatskoj za razdoblje od 2010. do 2015.

⁸ Odabir nije bio sustavan. S obzirom da hrvatski analitičari vole uspoređivati Hrvatsku s Irskom, potonja zemlja je ušla u izbor umjesto nekih manje udaljenih (primjerice, Luksemburga). Moglo bi se prigovoriti da je umjesto, primjerice, Portugala, u uzorak mogla ući barem jedna skandinavska zemlja.

GRAFIKON 1.

Nominalna prosječna godišnja plaća u odabranim zemljama od 2005. do 2014. (u tisućama eura)

Izvor: autorov izračun na temelju OECD (2016a) (za OECD zemlje) i DZS (2016)(za Hrvatsku).

3.2. METODOLOŠKI OKVIR ZA IZRAČUN POKAZATELJA POREZNOG KLINA

Kao što je navedeno u prvom dijelu, pri procjeni pokazatelja poreznog opterećenja autori slijede *Taxing Wages* metodologiju (OECD, 2014.). U nastavku se spominju samo neka najvažnija metodološka pitanja, koja se tiču definicije hipotetskih jedinica, procjene prosječne bruto plaće za hipotetske radnike te definicije poreznih i neporeznih davanja.

TABLICA 2.

Hipotetske jedinice i njihova obilježja

Kratica	Odrasli članovi	Broj uzdržavane djece	Bruto plaća supružnika I (% AGW-a)	Bruto plaća supružnika II (% AGW-a)
A-67-NC	Samac	0	2/3 x 100	-
A-100-NC	Samac	0	100	-
A-167-NC	Samac	0	5/3 x 100	-
A-67-2C	Samac	2	2/3 x 100	-
2A-100/0-2C	Par	2	100	ne radi
2A-100/33-2C	Par	2	100	1/3 x 100
2A-100/67-2C	Par	2	100	2/3 x 100
2A-100/33-NC	Par	0	100	1/3 x 100

Napomene: AGW – prosječna bruto plaća, prema *Taxing Wages* metodologiji; u skraćenicama, koje su nastale na temelju engleskih naziva, "A", "C" i "NC" redom predstavljaju "odrasle" (adults), "djecu" (children) i "bez djece" (no children).

Svi izračuni u radovima napravljeni su za osam OECD-ovih hipotetskih jedinica koje su prikazane u tablici 2. Dohodak od rada hipotetskih odraslih članova definira se u odnosu na posebno definiranu *prosječnu bruto plaću* (*average gross wage*; AGW), koja ne obuhvaća sve radnike u gospodarstvu, već samo određene sektore. Za Hrvatsku, AGW je jednak dvanaestostrukoj ponderiranog prosječnoj mjesečnoj plaći radnika zaposlenih u sektorima B do N, u skladu s NACE Rev. 2.⁹ Dvije studije (Gabrilo i Onorato) uvode i dodatne hipotetske jedinice, čije bruto plaće sežu do 400% AGW-a.

Iako *Taxing Wages* (OECD, 2014.) nudi različite pokazatelje poreznog opterećenja, ovo istraživanje usredotočilo se na dvije glavne mjere: neto prosječni porezni klin i neto prosječnu poreznu stopu.¹⁰ Neto prosječni porezni klin je omjer između *ukupnog neto poreza* i *ukupnog troška rada*. Neto prosječna porezna stopa je omjer između *neto poreza posloprimca* i bruto plaće.¹¹

U Hrvatskoj postoji "prirež" lokalne samouprave, koji se izračunava kao postotak obveze poreza na dohodak. Stope se razlikuju po gradovima i općinama i kreću se u rasponu od 0 do 18%. U svim izračunima u istraživanju korištena je stopa od 12%, što otprilike odgovara prosječnoj stopi prireza na nacionalnoj razini. Što se tiče novčanih naknada za obitelj, u izračunima za Hrvatsku u obzir se uzima doplatak za djecu, a to je naknada za obitelji s djecom koja se dodjeljuje uz provjeru dohotka.

Kao što je navedeno u drugom dijelu, Blažić i Trošelj (2012.) upozorili su istraživače da na ispravan način primjenjuju *Taxing Wages* metodologiju u pogledu obuhvata poreznih i neporeznih obveznih davanja. Budući da je glavni izvor u ovom istraživanju *Taxing Wages*, svi radovi u ovom izdanju bave se pokazateljima *poreznog opterećenja*. Dakle, doprinos PCB2 nije uključen u porezno opterećenje za Hrvatsku. Ranije je također istaknuto da OECD sada izračunava pokazatelje obveznog opterećenja. Jedan od tih pokazatelja je *neto prosječni obvezni klin*, koji je analogan neto prosječnom poreznom klinu.¹²

4. USPOREDBA NETO PROSJEČNOG POREZNOG I OBVEZNOG KLINA

Blažić i Trošelj (2012.) istražuju razlike između nekoliko pokazatelja poreznog i obveznog opterećenja za prosječnog radnika samca, uspoređujući Hrvatsku i zemlje OECD-a u 2010. U ovom dijelu napravljena je slična analiza za neto prosječni porezni klin i neto prosječni obvezni klin, za tri hipotetske jedinice definirane u tablici 2. Tablica 3 prikazuje izračune koji su napravljeni za zemlje analizirane u ovom izdanju, i to za 2014.¹³ Za Hrvatsku su dodani izračuni za 2013. i 2015.

⁹ Državni zavod za statistiku (DZS, 2016.) objavljuje prosječne bruto plaće po djelatnostima za radnike zaposlene u pravnim osobama. AGW se dobiva kao ponderirani prosjek bruto plaća u djelatnostima B do N, pri čemu su ponderi brojevi radnika u pojedinim sektorima.

¹⁰ Imena tih pokazatelja su malo promijenjena u odnosu na izvorne nazive u *Taxing Wages*. Tako je "neto prosječni porezni klin" (*net average tax wedge*) sinonim za OECD-ov "prosječni porezni klin" (*average tax wedge*), a pojam "neto prosječna porezna stopa" ("net average tax rate") se odnosi na OECD-ove "neto osobnu prosječnu poreznu stopu" ("net personal average tax rate").

¹¹ *Ukupni trošak rada* je zbroj bruto plaće, doprinosa poslodavca i poreza na platnu listu. *Ukupni neto porez* je zbroj svih doprinosa, poreza na platnu listu i poreza na dohodak, umanjeno za novčane naknade za obitelj. *Neto porez posloprimca* je zbroj doprinosa posloprimca i poreza na dohodak umanjeno za novčane naknade za obitelj.

¹² Pojam "neto prosječni obvezni klin" označava u ovom radu OECD-ov pokazatelj "prosječni klin obveznih plaćanja" (*average compulsory payment wedge*); vidjeti OECD (2015).

¹³ Godina 2014. je odabrana za ovu analizu zbog nedostupnosti podataka za 2013. na internet stranicama OECD-a (vidjeti fusnotu 3).

TABLICA 3.

Neto prosječni porezni klin i neto prosječni obvezni klin, 2014.

	A-100-NC				A-167-NC				2A-100/67-2C			
	NATW		NACW		NATW		NACW		NATW		NACW	
	%	R	%	R	%	R	%	R	%	R	%	R
Austrija	49,4	2	49,4	4	52,0	4	52,0	5	41,9	5	41,9	6
Belgija	55,6	1	55,6	1	60,8	1	60,8	1	48,4	1	48,4	1
Češka Rep.	42,6	7	42,6	9	45,0	10	45,0	12	35,5	11	35,5	14
Estonija	40,0	13	41,2	11	40,9	14	42,1	15	36,7	10	37,8	9
Francuska	48,4	5	48,4	7	54,3	2	54,3	4	43,7	2	43,7	4
Njemačka	49,3	3	49,3	5	51,3	5	51,3	6	42,2	4	42,2	5
Grčka	40,4	12	40,4	15	48,0	7	48,0	8	41,4	6	41,4	7
Mađarska	49,0	4	49,0	6	49,0	6	49,0	7	40,4	7	40,4	8
Irska	28,2	17	28,2	17	39,6	16	39,6	17	20,3	17	20,3	17
Italija	48,2	6	51,0	3	53,8	3	56,3	2	42,4	3	45,4	3
Nizozemska	37,7	14	51,6	2	43,1	13	56,1	3	31,0	15	45,7	2
Poljska	35,6	16	40,6	14	36,2	17	41,2	16	32,6	14	37,7	10
Portugal	41,2	9	41,2	12	47,5	8	47,5	9	36,8	9	36,8	13
Slovačka Rep.	41,2	10	43,2	8	43,3	12	45,3	11	35,4	12	37,6	12
Slovenija	42,5	8	42,5	10	46,3	9	46,3	10	34,5	13	34,5	15
Španjolska	40,7	11	40,7	13	45,0	11	45,0	13	37,6	8	37,6	11
Hrvatska (2014.)	36,1	15	40,4	16	40,2	15	44,5	14	30,1	16	34,4	16
Hrvatska (2013.)	35,2		39,5		39,4		43,7		29,2		33,5	
Hrvatska (2015.)	35,3		39,6		39,8		44,1		29,4		33,7	

Napomene: NATW – neto prosječni porezni klin (net average tax wedge), NACW – neto prosječni obvezni klin (net average compulsory wedge), “%” – prosječni klin kao postotak ukupnog troška rada; “R” – rang.

Izvor: OECD (2016b), OECD (2016c) i autorov izračun.

Prije usporedbe među zemljama, usredotočimo se na hrvatske rezultate. Prosječni klinovi povećali su se između 2013. i 2014. zbog porasta stope doprinosa za zdravstveno osiguranje s 13 na 15%. Međutim, klinovi su se smanjili u 2015., zbog promjena u porezu na dohodak. Za jedinice A-100-NC i 2A-100/67-2C prosječni klinovi su otprilike jednaki u 2013. i 2015. Razlika između neto prosječnog poreznog klina i neto prosječnog obveznog klina u svim godinama i za sve vrste hipotetskih jedinica iznosi oko 4,3 postotna boda.

Gledajući neto prosječni porezni klin, Hrvatska ima jedan od najnižih poreznih klinova među odabranim zemljama. Za jedinice A-100-NC i A-167-NC samo Irska i Poljska imaju niže klinove; za 2A-100/67-2C jedino Irska ima niži porezni klin. Ako se promatra neto prosječni obvezni klin, rang Hrvatske se tek neznatno mijenja. Za A-100-NC, samo se Irska nalazi na ljestvici ispod Hrvatske, a Poljska se penje za dva mjesta. Za 2A-100/67-2C rang Hrvatske (i Irske) ne mijenja se. Što se tiče A-167-NC, Hrvatska se penje za dvije stepenice, ostavljajući ispod sebe Irsku, Poljsku i Estoniju.

Ako se promatraju postotci umjesto rangova, razlike između dviju mjera prosječnog klina su naglašenije. Tako je, prema neto prosječnom obveznom klinu, Hrvatska mnogo bliže svojim susjedima na ljestvici, poput Estonije, Češke, Grčke, Portugala i Španjolske.

5. ZAHVALA

Kao gost urednik ovog posebnog izdanja, želio bih zahvaliti autorima što su prihvatili izazov prepravljajući svojih studentskih radova u istraživačke radove pogodne za objavljivanje u znanstvenom časopisu. Posebna je vrijednost ovakvih projekata u poticanju mladih autora da steknu početno iskustvo u znanstvenom i stručnom radu, a vjerujem kako smo to ovom prilikom uspjeli postići.¹⁴

Iznimno sam zahvalan recenzentima na strpljivom čitanju radova i mnoštvu dragocjenih stručnih i tehničkih savjeta.

Također zahvaljujem Slavku Bezerediju za opaske na ranije verzije radova. Zahvale idu i prevoditeljici Snježani Đurđek te Marini Nekić za tehničko uređenje članaka.

¹⁴ Tri od četiri rada – u svojim ranijim inačicama – sadržavala su dodatne analize. Beketić je analizirala učinke na porezni klin koje bi proizvela hipotetska zamjena sadašnjeg sustava poreza na dohodak u Hrvatskoj sa sustavom koji ima samo jednu stopu. Gabrilo je izračunavala porezni klin u Hrvatskoj za hipotetske osobe iz različitih EU zemalja koje “doseljavaju” u Hrvatsku, a primaju istu bruto plaću (u apsolutnom iznosu) kao u izvornoj zemlji. Cundić je analizirala evoluciju poreznog opterećenja na dohodak od rada u Hrvatskoj od 2008. do 2015., s osvrtom na sve promjene stopa, razreda i osobnih odbitaka u sustavu poreza na dohodak, te također na nekoliko promjena u sustavu doprinosa za socijalno osiguranje. Premda su ove prateće analize prilično zanimljive i korisne, urednik se ipak odlučio isključiti ih iz konačnih verzija radova predstavljenih u ovom izdanju FTP-a. To je učinjeno kako bi se fokus radova zadržao na glavnoj temi, a broj stranica radova očuvao na umjerenoj razini. Međutim, autorima će se pružiti podrška u daljnjem istraživanju i objavljivanju rezultata nekom drugom prilikom.

REFERENCE

1. Blažić, H. i Trošelj, I., 2012. Međunarodna usporedba poreznog opterećenja radne snage: utjecaj nove metodologije na položaj Hrvatske. U: L. Božina, M. Gonan-Božac i D. Učkar, ur. *Financije i menadžment u globalnoj ekonomiji*. Pula: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Odjel za ekonomiju i turizam, str. 185–204.
2. Blažić, H., 2006. *Usporedni porezni sustavi – oporezivanje dohotka i dobiti*. Rijeka: Sveučilište u Rijeci.
3. Čok, M. [i sur.], 2013. Taxation of wages in the Alps-Adriatic region. *Financial Theory and Practice*, 37(3), str. 259–277.
4. Deskar-Škrbić, M. i Šimović, H., 2014. Porezna politika Milanovićeve vlade od 2012. do 2014. *Političke analize*, 5(20), str. 22–32.
5. Dolenc, P. i Vodopivec, M., 2005. The tax wedge in Slovenia: international comparison and policy recommendations. *Financial Theory and Practice*, 29(3), str. 229–243.
6. DZS, 2016. *Statistika u nizu: Zaposlenost i plaće*. [online] Dostupno na: <http://www.dzs.hr/Hrv_Eng/Pokazatelji/MSI_ZAPOSLLENOST_I_PLACE.xlsx>.
7. Grdović Gnip, A. i Tomić, I., 2010. How hard does the tax bite hurt? Croatian vs. European worker. *Financial Theory and Practice*, 34(2), str. 109–142.
8. OECD, 2014. *Taxing Wages 2014*. Paris: OECD.
9. OECD, 2015. *Non-tax compulsory payments as an additional burden on labour income*. [online] Dostupno na: <<http://www.oecd.org/tax/tax-policy/Non-tax-compulsory-payments-2014.pdf>>.
10. OECD, 2016a. *OECD.Stat: Average annual wages*. [online] Dostupno na: <https://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=AV_AN_WAGE>.
11. OECD, 2016b. *OECD Tax Database*. [online] Dostupno na: <<http://www.oecd.org/tax/tax-policy/tax-database.htm>>
12. OECD, 2016c. *Taxing Wages: comparative tax burden indicators*. [online] Dostupno na: <<http://www.oecd.org/ctp/tax-policy/taxing-wages-comparative-tax-burden-indicators.htm>>.
13. Šeparović, A., 2009. The Influence of the Tax Wedge on Unemployment in OECD Countries in Comparison with Croatia. *Financial Theory and Practice*, 33(4), str. 463–477.
14. Šimović, H., i Deskar-Škrbić, M., 2015. Učinak promjena poreznih stopa na porezno opterećenje rada u Hrvatskoj. *EFZG Serija članaka u nastajanju*, (13), str. 1–17.
15. Urban, I., 2009. Porezno opterećenje rada u Hrvatskoj. *Newsletter*, br. 47. [online] Dostupno na: <<http://www.ijf.hr/newsletter/47.pdf>>.